

Sygn. akt V CZ 31/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa S. M. i K. N.

przeciwko Gminie K.

z udziałem interwenienta ubocznego Przedsiębiorstwa Inwestycyjnego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 3 czerwca 2015 r.,

zażalenia powoda S. M. na orzeczenie, zawarte w pkt 1 wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 11 lutego 2015 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację powodów i uchylił wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 25 lutego 2014 r., w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 97.645,28 zł z ustawowymi odsetkami oraz w punkcie 2 i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji ocenił jako wadliwy, w świetle art. 498 § 1 k.c., pogląd Sądu Okręgowego o skuteczności zgłoszonego przez pozwaną zarzutu potrącenia wierzytelności z tytułu kar umownych w kwocie 127.857,71 zł z wierzytelnością powodów w kwocie 120.281,04 zł z tytułu wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane. Z treści oświadczenia pozwanej z dnia 17 grudnia 2012 r., złożonego przed zawiśnięciem sporu, wynika bowiem, że pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności do kwoty 22.635,76 zł i jedynie w tym zakresie, wobec wykazania przesłanek materialnych, wierzytelność powodów uległa umorzeniu. W pozostałej części pozwana domagała się natomiast oddalenia powództwa z uwagi wykonanie uprawnienia z tytułu rękojmi i obniżenie wynagrodzenia powodów o kwotę 97.645 zł wobec stwierdzenia wad przedmiotu umowy. Ponieważ Sąd Okręgowy uchylił się od rozpoznania tego zarzutu stwierdzając, że z uwagi na umorzenie wierzytelności stron nie przesądza o istnieniu i wysokości żądania obniżenia wynagrodzenia, to nie zbadał podstawy materialnoprawnej zarzutu i w tym zakresie nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

W zażaleniu na powyższy wyrok powód S. M. zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 386 § 4 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy oraz art. 232 k.p.c. przez naruszenie zasady kontradyktoryjności. Wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek

określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a więc, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje *sądu in merito*. W postępowaniu wywołanym omawianym zażaleniem nie jest zatem dopuszczalne badanie merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji i kontrola materialnoprawnej podstawy wyroku, ta bowiem jest zarezerwowana do przeprowadzenia wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

Przypomnienie tych zasad stało się konieczne wobec podniesienia przez skarżącego zarzutu naruszenia art. 232 k.p.c., odnoszącego się do obowiązków stron w zakresie inicjatywy dowodowej, który to zarzut uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego w toku postępowania wywołanego omawianym zażaleniem.

W wypadku wskazania przez sąd drugiej instancji nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji jako podstawy uchylenia wyroku, zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się do zbadania, czy sąd odwoławczy prawidłowo rozumiał to pojęcie oraz czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05 - nie publ.).

W niniejszej sprawie pogląd Sądu pierwszej instancji o zaistnieniu przesłanki materialnoprawnej w postaci skutecznego potrącenia wierzytelności pozwanej i umorzenia wierzytelności stron stanowił wyłączną przyczynę oddalenia powództwa. Konsekwencją było uchylenie się od poczynienia jakichkolwiek ustaleń faktycznych oraz oceny prawnej w zakresie drugiego zgłoszonego przez pozwaną zarzutu – skorzystania z uprawnienia do obniżenia wynagrodzenia z tytułu wad. Odmierna ocena prawna dokonana przez Sąd Apelacyjny ma ten skutek, że aktualizuje konieczność rozpoznania roszczenia powodów w zakresie kwoty 97.645 zł oraz zarzutu pozwanej znajdującego podstawę w art. 656 § 1 w zw. z 638 i 560 § 1 k.c. Prawidłowe jest więc stanowisko tego Sądu, że w omawianym zakresie doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Dodatkowo trzeba wskazać, że dla zbadania materialnej podstawy zarzutu konieczne jest poczynienie w całości ustaleń faktycznych, a ich dokonanie przez Sąd odwoławczy - oraz na ich podstawie oceny prawnej - pozbawiłoby obie strony możliwości kwestionowania ustalonej podstawy faktycznej z uwagi na zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub dowodów określony w art. 398³ § 3 k.p.c. oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine*), a tym samym naruszyłoby konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.